

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ ΙΒ'.

ΑΘΗΝΑ, ΣΑΒΑΤΟ, 8 ΤΟΥ ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1914

ΑΡΙΘΜΟΣ 538

ΕΝΑΣ ΛΑΟΣ ΥΨΩΝΕΤΑΙ ΑΜΑ ΔΕΙΞΗ
ΠΩΣ ΔΕ ΦΟΒΑΤΑΙ ΤΗΝ ΑΛΗΘΕΙΑΝ

ΨΥΧΑΡΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΗΡΑΣ ΓΕΡΟΣ. Γιατί πρέπει να πάρουμε την Πόλη.
Ν. Π. Μετάνοια. (Στίχοι Gellert, πίκου σε μουσική του
Beethoven).
ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ. Έρνέστος Ψυχάρης.
Κ. ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ. Η σκηνή της Σουλβιάγγ (από τον
«Πέρ Γκόντ» του Γίφεν).
ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ. — Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ. — ΟΤΙ ΘΕ-
ΛΕΤΕ.

ΕΡΝΕΣΤΟΣ ΨΥΧΑΡΗΣ

«Τό ὅτι ὁ γιὸς τοῦ Ψυχάρη, τοῦ Ρενάν τὸ ἐγγόνι,
σύνθεσε, μαθητὴς ἀκόμα στὸ σχολεῖο, ἓνα Πίνακα
τῆς μυθολογίας τοῦ Ὀράτιου, τὸ πρᾶμ' αὐτὸ μᾶς ξα-
ναφέρειν στοὺς ὥραίους καιροὺς τῆς Ἀναγέννησης
καὶ μᾶς θυμίζει τίς εὐγενικὲς ἐκείνες φαμελίδες τῶν
ἀνθρωπιστῶν ποὺ κρατοῦσαν κληρονομίαν τοὺς τὴν
ἀγάπην τῆς ἐπιστήμης· καὶ βέβαια θὰ τοὺς χαροποιήσῃ
ὅλους ἐκείνους ποὺ καλλιιεργοῦν τὰ σοδρὰ χαριτω-
μένα γεννήματα τοῦ νοῦ» (1).

Μ' αὐτὰ τὰ λόγια, ἔδω καὶ δέκα χρόνια ὁ Ana-
tole France ἄρχιζε κάποιον τοῦ πρόλογον, χαϊρετίζον-
τας μᾶζι καὶ βοηθώντας τὸ παρουσίασμα τοῦ νέου
Ψυχάρη, τοῦ Μιχαήλ, μέσα στὴν Πολιτεία τῶν γραμ-
μάτων ὑπερ' ἀπὸ δέκα χρόνια ποὺ μοῦ φαίνονται
μακρηνά ἀπὸ τὰ 1904 ὅχι σὰ χρόνια, μὰ σὰ αἰῶ-
νες, ὁ ἄλλος τῆς μεγάλης οἰκογένειας βλαστός, ὁ Ἐρ-
νέστος Ψυχάρης, λοχαγὸς τοῦ γαλλικοῦ στρατοῦ,
πεθαίνει χτυπημένος ἀπὸ τὸ βόλι τοῦ πολέμου. Μὰ
καθὼς ὁ νέος Μιχαήλ, μὲ τὴν πρώτη του εἰρηνικὴ
δασκαλικὴ δοκιμὴν σὰ ὥρα γράμματα φαίνεται σὰ
νὰ θέλῃ νὰ συνεχίσῃ τὸ παραδομένο ἀπὸ παπποῦ καὶ
ἀπὸ πατέρα ἔργο τῆς ἐξανθρωπιστικῆς σοφίας, ἀνά-

λογα μπορῶ νὰ πῶ πῶς ὁ Ἐρνέστος Ψυχάρης μέσα
σ' ἓνα κύκλο λαμπρότερης ἐνέργειας παραδειγμα-
τικῆς, ἀρχίζοντας καὶ τελειώνοντας τὴν δλάνθιστην
ἀκόμ' ἀπὸ τὰ νιάτα ζωὴν του, στρατιώτης καὶ πολε-
μιστῆς· μπορῶ νὰ πῶ πῶς ὁ Ἐρνέστος Ψυχάρης ἔζησε
καὶ πέθανε ἄξιος καὶ υπεράξιος γόνος παπποῦ καὶ
πατέρα, ποὺ καὶ οἱ δυὸ τοὺς, ὅσο κι ἂν δὲν τὸ ζωστή-
καν τὸ σπαθί, μᾶς παρουσιάζουνε, συχνὰ πυκνά, στὸ
πολυπρόσωπον ἔργο τοὺς, ὡς ἓνα ἀπὸ τὰ πιδ ζωηρὰ
χαρακτηριστικά του, τὸν πόλεμον γιὰ τὴν ἀλήθειαν,
ἐναντίον τῆς πρόληψης· τὸν πόλεμον, κινημένο ἡ-
ρωϊκά.

Ἀνώφελα τὰ μοιρολόγια, καὶ τὰ συλλυπητήρια
περιττά. Μπροστὰ στὰ γιγάντια καὶ τόσο φοβερὰ
γεγονότα, σὰν τὸν πόλεμον τοῦτον, ποὺ ἀναποδογυρίζον-
ται οἱ ἠθικὲς ἀξίες ὅλες, σὰν ἀπὸ χέρι κάποιου νιτσια-
κοῦ υπεράνθρωπου, γιὰ ποιὸ χάλασμα, ἢ γιὰ ποιὸ
ἐξανάνθισμα, ποιὸς ξέρει! ποὺ οἱ ζωὲς τῶν ἀνθρώπων
δὲ λογαριάζονται καὶ ποὺ τὸ αἷμα τὸ ἀνθρώπινον, τῆς
φύσης τὸ στεφάνωμα καὶ τὸ καμάρωμα, χύνεται σὰν
ἀκάθαρτον νερό, — καὶ ἡ συγκίνησιν κ' ἐκείνη μὲ πρό-
σωπον ἀτσαλένιον ἀδάκρυτον ἄς παρουσιάζεται.

Στρατιώτης. Νὰ ἡ δουλειὰ καὶ νὰ ἡ καρδιά τοῦ
Ἐρνέστου Ψυχάρη. Βάλτε στὴ λέξη ὅλον τῆς τὸ νό-
ημα, καὶ τὸ νεώτερον καὶ τὸ ἀρχαϊκόν· τὸ νόημα τοῦ
μᾶζι στρατοκόπου ταξιδευτῆ, καὶ τοῦ ταχτικοῦ καὶ
τοῦ πολεμιστῆ. Σ' ἓνα τοῦ ἀπλῆ καὶ σύντομον τραγου-
δάκι μέσα στὶς αἵματοστάλαχτες σελίδες τῆς «Ἀμαρ-
τίας τοῦ ποιητῆ» ὁ πατέρας, ὅχι σὲ τραγουδάκι,
μὰ σὲ συγκρατημένη σπαραχτικὴ κραυγὴ, σὰ νὰ προ-
φητεῦν μὴ μοῖρα. Στὸ δυσκολομετάφραστον αὐτὸ
παίγνιον σὰ νὰ τοῦ λέγῃ ἀπάνου κάτω: «Ὁ στρατιώτης
μου καὶ ὁ ποιητὴ μου, κάθε φορὰ ποὺ σὲ βλέπω,
ἐγὼ ὁ παλιὸς σου φίλος καὶ ὁ πατέρας σου, ἔλα τὰ
καλὰ τοῦ κόσμου σου εὐχομαι. Μὰ, ξέρεις, ἡ καρδιά
μου σκίζεται... Ἀμποτε ἡ μοῖρα σου νὰ σοῦ χαμογε-
λάσῃ λιγότερον σκληρῇ, νὰ σοῦ χαρίσῃ πιδ πολὺ εὐτυ-
χία.. Μὰ καὶ τοῦ πατέρα σου μπορεῖς νὰ μοιάζῃς,
καὶ νὰ εἶσαι γι' αὐτὸ πέρηφανος.»

Καὶ βέβαια. Ὁ νέος ποὺ τὸν πήρε τὸ ὅλοι, στρα-
τιώτης εἶταν ἀχώριστα καὶ ποιητής. Ἀντάμωνε σὲ
βαθμὸ ζήλευμένο τὴν ἡρωϊκὴν εἴψαν μὲ τὴν ποιητικὴν
καρποφορίαν. Ἡ ζωὴ του, σὰν ἐπικὸν τραγούδι. Ὁ θά-
νατος βαθιὰ μὲ χρυσὴ βοῦλα σφράγισε τὸ μέτωπον τοῦ
στρατιώτη. Μὰ ἡ Μοῦσα δὲν πρόφτασε τὸ μέτωπον
τοῦ ποιητῆ νὰ τὸ στεφανώσῃ μὲ ὅλα τὰ δαφνόκλαδα
ποὺ ἐρωτεμένα τοῦ ἐπλεξε. Ὅμως κ' ἔτσι μακάριος
ἐκεῖνος ποὺ ἡ Μοῦσα γέρνει ἀπάνω του φιλώντας
τον, καθὼς φίλησε τὸ νέο Ψυχάρη.

(1) Index raisonné de la Mythologie d' Horace par
Michel Psichari, élève de philosophie au lycée Condor-
cet. Avec une préface d' Anatole France. Paris. Wel-
ter, éditeur. 1904.